

Interactieve online tafels symposium “Veerkracht”

16 april 2021

Lectoraat Normatieve Professionalisering

Virtuele tafel 1. Situationeel bewustzijn van professionals

Hosts: Remco Coppoolse en Stijn Bollinger

Professionals worden in VUCA-omgevingen voortdurend geconfronteerd met onverwachte gebeurtenissen die nopen tot reactie. De kraamverpleegkundige van mijn (Remco's) dochter zag haar net na geboorte blauw aanlopen, wist dat dat het gevolg kon zijn van vocht in de longen en had de temperatuur van de couveuse al verhoogd voordat ik de verkleuring als ouder opmerkte. Wat voor de één een alarmbel vormt om op te acteren, zal een ander niet eens opmerken. Ook de acties kunnen per persoon totaal uiteenlopen. We vermoeden dat dit het gevolg is van onderliggende sturende principes die voortkomen uit je persoonlijk normatief kader, namelijk je overtuigingen. Aan deze online tafel onderzoeken we hoe de deelnemers reageren op onverwachtse gebeurtenissen en welke overtuigingen hieraan ten grondslag liggen.

Stijn Bollinger is hoofddocent verbonden aan het Instituut voor Recht en het lectoraat Methodologie van Praktijkgericht onderzoek. Zijn fascinatie gaat uit naar Veilige Onzekerheid oftewel: hoe onzekerheid in leren en werken productief te maken.

Remco Coppoolse is als hoofddocent verbonden aan het lectoraat Normatieve Professionalisering en het Teaching & Learning Network van de HU. Zijn fascinatie gaat uit naar de complexe wereld van onderwijsinnovatie.

Virtuele tafel 2. Frictie in het klaslokaal

Hosts: Saro Lozano Parra en David van Alten

In een tijd van toenemende polarisatie, rijst de vraag op welke manier we ons tot deze frictie in de samenleving moeten verhouden. Moeten we conflict uit de weg gaan? Moeten we onze leerlingen vooral leren een middenweg te vinden? Of moeten we als docenten een gesprek op gang brengen waarin die frictie juist een plek krijgt? Tijdens deze ronde tafel vertellen wij hoe we ons als docent-onderzoekers balanceren tussen onze didactische doelen en ons normatief kader, en zouden we graag in gesprek gaan over hoe frictie juist kan worden gezien als de voorbereiding op een veerkrachtige samenleving.

Saro Lozano Parra is docent aan het Joke Smit College en doet promotieonderzoek aan de UU naar democratische vorming en conflict, en is lid van de onderzoeksgroep Levensbeschouwelijk Vorming/Normatieve Professionalisering.

David van Alten is docent aan het Cals College en is onlangs gepromoveerd op een onderzoek naar de effecten van flipping the classroom.

Virtuele tafel 3. Veerkracht opdoen uit verwondering over de (on)verschillige natuur

Hosts: George Lengkeek en Dick van der Wateren

In het voortgezet onderwijs staan zowel leerlingen als leraren onder sterke prestatiedruk. De schoolvakken die betrekking hebben op de natuur (natuurkunde, scheikunde, biologie) vormen daar zeker voorbeelden van. Leerlingen hollen van toets naar toets, moeten alsmat sommen maken en leren zich suf. Op hun beurt werken de leraren zich een slag in de rondte om met zoveel mogelijk leerlingen op tijd de 'eindstreep' te halen.

De vraag is dan, hoe en wanneer zowel leerlingen als leraren kunnen leren om ook 'tegen alle druk in' de veerkracht te ontwikkelen om zich af te vragen *waarom* wij ons eigenlijk zo druk maken, en *of* wij ons wel druk maken over de goede dingen. Corona-pandemie, sociale-, klimaat-, en andere ecologische crises, geven alle aanleiding om ook eens stil te staan bij onze vragen bij en verwondering over diezelfde natuur, die ook op school aan de orde komt.

Op de site van het NIVOZ is een verslag te vinden van een middag filosoferen in verwondering over de natuurvakken met 3vwo-leerlingen, zie <https://nivoz.nl/nl/speels-filosoferen-ofwel-de-verwondering-van-george-en-3vwo-leerlingen-over-exacte-vakken>. Aan onze virtuele tafel bespreken wij dit verslag volgens de methode van 'het socratisch seminar' (als voorbereiding lezen!). Deze werkvorm ontleen wij aan Dick's boek *De denkende klas* (Lannoo Campus 2020, pp.115-117).

George Lengkeek is lid van de onderzoeksgroep Normatieve Professionalisering, en oud-docent natuurkunde. Hij promoveerde op een onderzoek naar het ondersteunen van vorming door onderwijs in exacte vakken.

Dick van der Wateren is onderzoeker, vrij gevestigd praktisch filosoof, en oud-docent natuurkunde. Hij is auteur van op het onderwijs georiënteerde recente boeken, zoals *Verwondering* (2016) en *De denkende klas* (2020).

Virtuele tafel 4. Integriteit te midden van complexiteit

Hosts: Koen Wessels en Petra Disse

In complexe werkprocessen, gekenmerkt door onvoorspelbaarheid, diversiteit, en belangenverstrengeling, heb je als professional vaak een dilemma-ervaring. In ons onderzoek met docenten bijvoorbeeld: 'wijk ik nú af van het curriculum of blijf ik bij het plan?', of 'laat ik nú mijn eigen emoties en overtuigingen zien of houd ik dat voor me?'. Het woordje 'nú' in deze zinnen geeft aan dat deze keuzes situationeel zijn, maar om met dergelijke dilemma's om te gaan is het bewustzijn van het hier en nu nog niet genoeg. Wat maakt dat een professional de stap kan zetten van 'ik zie dat dit gebeurt', naar 'dit is mijn reactie, en wel hierom'. De dynamische kwaliteit die hiervoor nodig is, zijn wij in ons onderzoek *integriteit* gaan noemen. Aan deze tafel onderzoeken we wat integriteit behelst te midden complexiteit en wat je kunt doen om het te versterken?

Koen Wessels promoveert binnen het Lectoraat Normatieve Professionalisering op het thema 'Een pedagogiek van verstrengeling'. Wat hem bezig houdt: ieder mens is op zijn/haar manier onderdeel van (verstrengeld met) de complexe vragen en uitdagingen van onze tijd, hoe kunnen we dat op school meer zichtbaar maken en als vertrekpunt voor leerprocessen nemen?

Petra Disse is directrice van een SBO-school in Hilversum. Regelmatig staat ze daar ook zelf nog voor de klas. Ze participeert in Koen's promotieonderzoek als mede-onderzoeker en brengt daarin veelal het perspectief in van de zorg voor leerlingen waarbij het allemaal net wat moeilijker gaat.

Virtuele tafel 5. Veerkracht door de persoonlijke dimensie in de professionele identiteit?

Hosts: Eline Belgraver en Jannemiek Sonneveld

Net als in de hele wereld veranderde er in korte tijd ook voor paramedici en paramedische studenten en docenten veel in het werk, de opleidingen en stages. Er was veelal sprake van volledig veranderde studie- en werkomstandigheden, werkwijze, verschuiving van taken en een hogere werkdruk. Hierdoor kregen docenten, studenten en professionals in de paramedische sector te maken met lastige situaties (Koenders et al., 2020). Hoe een ieder reageert op zulke situaties heeft onder andere te maken met de persoonlijke dimensie in de professionele identiteit, het persoonlijke deel dat je meeneemt in je beroep. Een professional (in opleiding) of team van professionals zal meer of minder veerkracht hebben en tonen in een crisissituatie als de Coronacrisis. Wat draagt er bij en wat werkt het tegen? Uit literatuuronderzoek in de paramedische literatuur blijkt dat veerkracht gerelateerde persoonlijke eigenschappen zoals onzekerheid en vertrouwen onderdelen zijn van de persoonlijke dimensie. Binnen de opleiding optometrie en het stageveld optometrie leidde de crisis tot mooie nieuwe samenwerkingen tussen stageplaatsen, stagebegeleiders, studenten en docenten. Daar tegenover staan studenten die geïsoleerd raakten op hun (studenten)kamer. Aan deze online tafel onderzoeken we met de deelnemers aan de hand van praktijkvoorbeelden of en welke rol de persoonlijke dimensie speelt rondom veerkracht als de wereld op zijn kop staat.

Koenders, N., Oorsouw, R. van, Klooster, E., Oerlemans, A., Berg, M. van den, Kalf, H., ... Wees, P. van der. (2020). Ervaringen van paramedici tijdens de coronapandemie. *Fysiopraxis*, (december 2020), 2020–2022.

Eline Belgraver is als promovendus verbonden aan het lectoraat normatieve professionalisering en onderzoekt de persoonlijke dimensie in de professionele identiteit van paramedici. Daarnaast is zij docent bij de opleidingen optometrie en orthoptie.

Jannemiek Sonneveld is als stage-coördinator optometrie in de Covid tijd samen met het werkveld op zoek gegaan naar mogelijkheden om studievertraging te voorkomen.

Virtuele tafel 6. Veerkracht versterken & zin ontdekken via dialoog en reflectie met klassieke bronnen

Hosts: Bas van den Berg en Nicolien Montessori

Tijdens de workshop worden enkele klassieke bronnen aangeboden en dialogisch, creatief en reflexief verkend. We hebben deze gekozen omdat we verwachten dat die ons kunnen helpen de huidige ecologische en coronacrisis beter te leren verstaan. Na de presentatie volgt een interactief gedeelte waarin we in eerste instantie verkennen wat de bronnen bij ieder van ons oproepen om vervolgens in dialoog tot een of meer gedeelte beelden te komen. We maken hierbij gebruik van symbolische en metaforische eigenschappen van bronnen. Talige interacties zoals dialoog en verhalen helpen ons om binnen de open speelruimte die de groep ons biedt een verweven proces van betekenisgeving en zin ontdekken aan te gaan en aan den lijve te ervaren.

Bas van den Berg is muzisch theoloog en pedagoog en is gespecialiseerd in bronnen uit de christelijke, de Joodse, de islamitische en de humanistische traditie.

Nicolien Montessori is gespecialiseerd in onderzoek naar taal en betekenisgeving in processen van maatschappelijke vernieuwing. Met George Lengkeek gaf zij vorm aan de bundel: [Opening up spaces for meaningful engagement in educational praxis](#).

Virtuele tafel 7. Rechtop in de wind - waardenbewust partnerschap in het Integraal Kindcentrum

Hosts: Dian Fluijt en Jacques Verheijke

De tijd dat basisscholen zonder kinderopvang, buitenschoolse opvang en andere op kind en gezin gerichte partnerschappen konden werken ligt ver achter ons. In verbinding met de wijk - van onderwijs, sociaal-culturele en maatschappelijke partners, sport- en activiteitenclubs - ligt een kansrijke toekomst in het verschieft voor de kinderen en hun ouders/ verzorgers. Een van die kansen is zeer actueel en betreft het versterken van de mogelijkheden om door middel van co-teaching nog beter gebruik te maken van de interprofessionele pedagogisch-educatieve werkomgeving waardoor een kindcentrum zich kenmerkt. Dit vanuit de gedachte dat het in het onderwijs niet alleen om uitkomsten en opbrengsten mag gaan, maar dat de menselijke maat aandacht en verzorging behoeft (Gert Biesta bij het afscheid van Luc Stevens als wetenschappelijk directeur van het NIVOZ, 6 maart 2018)”. Hierbij gaan we ervan uit dat in een kindcentrum gedeelde waarden over die menselijke maat houvast en energie bieden in uitdagende situaties, zoals nu door Covid-19. Wat volgens Ruijters (2021) echter vaak over het hoofd wordt gezien is dat je zelf stevig moet staan om wendbaar te kunnen worden. Samen met u verkennen Dian en Jacques op praktische wijze hoe waarden en menselijke maat zich tot elkaar verhouden in een kindcentrum, hoe we daarmee omgaan en wat er nodig is om vanuit stevigheid wendbaar te kunnen zijn. U veert er krachtig van op!

Dian Fluit promoveerde op het thema co-teaching en werkt vanuit het Seminarium voor Orthopedagogiek onder meer als docent, onderzoeker en trainer co-teaching.

Jacques Verheijke is promovendus op het thema pedagogisch verbindend werken en werkt vanuit het Seminarium voor Orthopedagogiek onder meer als proces- en projectbegeleider ten behoeve van Kindcentra.

Virtuele tafel 8. Van praktische reflectie naar betekenisgeving in de civiele techniek

Hosts: Ian Quak en Edwin van der Zande

Studenten ervaren gaandeweg hun studie enige reflectiemoeieheid. De reflectie waarderen ze niet altijd als relevant en dreigt een ‘moetje’ te worden. Zouden we niet de helft minder reflecties moeten vragen en meer tijd inruimen voor dieptereflectie? Wat kunnen we doen om reflectieopdrachten meer relevantie te geven voor studenten? Deze en andere vragen raken het thema van deze tafel. In alle beroepsopleidingen is er sprake van reflecteren. Nu zijn er wel verschillen tussen opleidingen. Bij dramatherapie en social work is er meer aandacht voor de persoon zelf. Bij civiele techniek, of retail management is dat minder het geval en neigt de reflectie eenzijdig instrumenteel te zijn. Bij veel studies is de reflectie met name praktisch van aard en draait het om de hoe- en wat-vraag. Minder aan bod is de vraag naar het waarom en het waartoe. Juist deze vragen vergroten de veerkracht.

In deze tafel maken we kennis met student Ian die vertelt over de functie van betekenisgevende reflectie. Wat vraagt het van docenten? Welke waarde heeft het voor de professional om in de opleiding ruimte te schenken aan zingeving en betekenisgeving. En maakt het uit of een student economie, techniek of juist de lerarenopleiding doet? Samen kijken we naar mogelijkheden om de reflectie zinvoller te maken.

Ian Quack is student Civiele Techniek aan de Hogeschool Rotterdam en volgt de minor Filosofie. Wereldreligies. Spiritualiteit aan de Hogeschool Utrecht. Hij doet nu een scriptieonderzoek naar de betekenis van waardenbewuste professionalisering voor civiel ingenieurs.

Edwin van der Zande is lid van het lectoraat Normatieve Professionalisering en heeft onderzoek gedaan naar de relatie tussen de levensoriëntatie van professionals en hun waardenbewuste professionalisering.

Virtuele tafel 9. Veerkracht in een professioneel krachtenveld

Host: Pim Klamer

Velen van ons werken in een professioneel krachtenveld en/of leiden daarvoor op. Dat krachtenveld staat symbool voor de belanghebbenden die profijt hebben van ons werk, en komt tot uiting in de professionele keuzes die we maken. Soms voelen we ons misschien ook gedwongen om 'partij te kiezen'. Of zijn we veerkrachtig genoeg om daarin onze eigen keuzes te maken?

Aan deze virtuele tafel verkennen we de sociale orde van onze beroepspraktijk waarin we werkzaam zijn of voor opleiden. We gebruiken hierbij het machts perspectief van de theorie van de institutionele logica. Welke belanghebbenden bevinden zich op ons speelveld en in hoeverre spelen zij een rol in de professionele keuzes die we dagelijks maken? Hoe bereiden we studenten zo goed mogelijk voor zodat ze straks veerkrachtig kunnen handelen binnen dat krachtenveld?

Pim Klamer is lid van het lectoraat Normatieve Professionalisering en is kort geleden gepromoveerd op een onderzoek naar professionaliteit in oordeelsvorming onder zakelijk vastgoedtaxateurs. Daarnaast is hij docent binnen het instituut People & Business aan de Hogeschool Utrecht.

[Opgeven kan door middel van deze link.](#)